

กลยุทธ์การพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของ เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี

Strategies for the Development of Learning Environment to Enhance
Emotional Quotient of Children and Youths in Ban Pranee
Juvenile Vocational Training Centre for Girls

ธนันท์พร พัฒนาผลสุขุม¹ และชไมพร ดิสถาพร²

Thanananphon Phatthanaphonsukhum and Chamaiporn Disathaporn

Received: November 26, 2022

Revised: February 18, 2023

Accepted: February 24, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน 2) กำหนดกลยุทธ์การพัฒนา และ 3) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานี โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กและเยาวชนในศูนย์ ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี ที่เข้ารับการฝึกอบรมมาแล้ว ไม่น้อยกว่า 1 เดือน จำนวน 87 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน หญิงบ้านปรานี จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบ ประเมินความฉลาดทางอารมณ์ และประเด็นในการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์ SWOT และการวิเคราะห์ TOWS Matrix ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของเด็กและ เยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อ

¹⁻² มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; Srinakharinwirot University

Corresponding author, e-mail: chan.lovely@hotmail.com, Tel. 097-9848707

พิจารณาแยกตามองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางสังคมภาพ รองลงมา คือ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางกายภาพ ส่วนองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางจิตภาพ ส่วนสภาพปัจจุบันของความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี พบว่า กว่าครึ่งหนึ่งของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี มีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ 2) กลยุทธ์การพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์หลัก 8 กลยุทธ์รอง และ 27 วิธีดำเนินการ 3) กลยุทธ์การพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ

คำสำคัญ: กลยุทธ์การพัฒนา, ความฉลาดทางอารมณ์, ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี, สภาพแวดล้อมการเรียนรู้

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the current conditions; 2) to determine development strategies; and 3) to evaluate the appropriateness and feasibility of learning environment development strategies to promote emotional quotient of children and youths in Ban Pranee Juvenile Vocational Training Centre for Girls using a mixed methods research. The population used in this study were children and youth in Ban Pranee Juvenile Vocational Training Centre for Girls. There were 87 people who had attended the training for at least 1 month. The key informants were 12 executives and personnel of Ban Pranee Juvenile Vocational Training Centre for Girls. The research tools were questionnaires, interview forms, emotional quotient assessment forms and issues in group discussions. The data were analyzed using percentage, mean, and standard deviation, content analysis, SWOT Analysis and TOWS Matrix Analysis. The results of the research were as follows: 1) the current conditions of the learning environment of children and youth in Ban Pranee Juvenile Vocational Training Centre for Girls, overall level was moderate. When considering by components, it was found that the component with

the highest mean was the social learning environment, followed by the physical learning environment. The component with the lowest average was the mental learning environment. As for the current conditions of the emotional quotient of children and youth in Ban Pranee Juvenile Vocational Training Centre for Girls, it was found that more than half of children and youth in Ban Pranee Juvenile Vocational Training Centre for Girls had emotional quotient scores below the normal range; 2) learning environment development strategies consisted of 2 main strategies, 8 secondary strategies and 27 methods; 3) learning environment development strategies to promote children's emotional quotient of children and youth in Ban Pranee Juvenile Vocational Training Centre for Girls were appropriate and possible to put into practice.

Keywords: Development Strategies, Emotional Quotient, Ban Pranee Juvenile Vocational Training Centre for Girls, Learning Environment

บทนำ

รายงานสถิติคดีประจำปี พ.ศ. 2564 ของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน พบว่า เด็กและเยาวชนหญิงที่ถูกดำเนินคดี โดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศมีจำนวน 1,284 คดี (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2565) ซึ่งเด็กและเยาวชนหญิงเหล่านี้จะถูกแยกการดำเนินคดีออกจากการดำเนินคดีอาญาสำหรับผู้ใหญ่ โดยมีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเป็นสถานที่ควบคุมตัวในระหว่างการสอบสวนและการพิจารณาคดี ส่วนเด็กและเยาวชนหญิงในรายชื่อศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้รับการฝึกอบรมนั้น จะถูกนำตัวไปเข้ารับการฝึกอบรมที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนต่อไป

ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี ตั้งอยู่ที่ตำบลสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ได้ถูกจัดให้เป็นศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนสำหรับเด็กและเยาวชนหญิงที่กระทำความผิดโดยเฉพาะ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี พบว่า เด็กและเยาวชนหญิงได้กระทำความผิดในหลายฐานความผิด เช่น ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย โดยได้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษมากที่สุด สำหรับในส่วนของสภาพแวดล้อมในศูนย์ฝึกและอบรมนั้น พบว่า ค่อนข้างมีความ

แออัด เนื่องจาก มีจำนวนเด็กและเยาวชนหญิงเพิ่มมากขึ้น แต่สถานที่เรียนและทำกิจกรรมมีขนาดเท่าเดิม และยังพบอีกว่า เด็กและเยาวชนหญิงส่วนใหญ่ยังใช้อารมณ์นำเหตุผล และมักใช้อารมณ์ในการแก้ปัญหา (เพชรรัตน์ กาบคำ, 2560, 28 พฤศจิกายน) จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า เด็กและเยาวชนหญิงเหล่านี้ ส่วนใหญ่ยังไม่มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ หรือยังไม่มีผลลิตทางอารมณ์ไว้ใช้เป็นเครื่องมือในการแยกแยะว่า สิ่งใดควรทำหรือสิ่งใดไม่ควรทำ จึงทำให้กระทำ ความผิดได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพิมพ์รัตน์ ธรรมรักษา และอาภาพร เผ่าวัฒนา (2562) พบว่า หากวัยรุ่นมีความฉลาดทางอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม วัยรุ่นจะไม่สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ และจะแสดงออกผ่านการทำพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การใช้สารเสพติด

ดังนั้น แนวทางหนึ่งที่น่ามาพัฒนาเด็กและเยาวชนหญิงในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี ก็คือ การเร่งส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ ทั้งในด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข ซึ่งการจะส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ดังกล่าวให้ประสบผลสำเร็จนั้น จำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมหรือต้องมีการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ภายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานีควบคู่ไปด้วย ทั้งสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางกายภาพที่จะส่งผลต่อเด็กและเยาวชนหญิงทางกาย สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางจิตภาพที่จะมากระทบเด็กและเยาวชนหญิงทางความรู้สึกและทางจิตใจ และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางสังคมภาพที่จะส่งผลต่อเด็กและเยาวชนหญิงทางความสัมพันธ์และการประพฤติปฏิบัติต่อกัน ซึ่งแนวทางการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ดังกล่าวให้ประสบผลสำเร็จนี้ สอดคล้องกับการประมวลและสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับอ็คิวในประเทศไทยของอัจฉรา สุขารมณ และอังศินันท์ อินทรกำแหง (2548) พบว่า กลุ่มปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความฉลาดทางอารมณ์

นอกจากนี้ ยังจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการกำหนดเป็นแนวทาง หรือวิธีการในการดำเนินงานที่เหมาะสมและสอดคล้องกับปัญหา ซึ่งก็คือการกำหนดเป็นกลยุทธ์นั่นเอง ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากลยุทธ์การพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี ที่สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมหรือใช้ทำโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ให้แก่เด็กและเยาวชนได้ รวมทั้ง กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนยังสามารถนำผลการวิจัย ไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้หรือนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ให้แก่เด็กและเยาวชนหญิงที่อยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนแห่งอื่น ๆ ได้ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี
2. เพื่อกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี ที่เข้ารับการฝึกอบรมมาแล้วไม่ต่ำกว่า 1 เดือน จำนวน 87 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ 1) ผู้บริหารของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ (ดำรงตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาพฤตินิสัยอีกหนึ่งตำแหน่งด้วย) หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป หัวหน้ากลุ่มงานบำบัดแก้ไขฟื้นฟู และหัวหน้ากลุ่มงานประสานกิจกรรมชุมชน และ 2) บุคลากรของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี จำนวน 7 คน ได้แก่ บุคลากรงานด้านต่าง ๆ ดังนี้ งานการศึกษา งานอภิบาลและการพินิจ งานสังคมสงเคราะห์ งานจิตวิทยา งานพยาบาล งานการเงิน และงานพัสดุ รวมทั้งสิ้น จำนวน 12 คน

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน โดยแบ่งดำเนินการเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดย 1) นำ “แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี” ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี จำนวน 87 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ

ละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) นำ “แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี” ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหารของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี จำนวน 5 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

2. การศึกษาสภาพปัจจุบันของความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดย 1) นำ “แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับประชาชนไทย อายุ 12-60 ปี ของกรมสุขภาพจิต” ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี จำนวน 87 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) นำ “แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี” ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหารของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี จำนวน 5 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 การนำข้อมูลที่ได้ศึกษาได้ในขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และขั้นตอนที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และการศึกษาสภาพปัจจุบันของความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี มาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค แล้วนำข้อมูลการวิเคราะห์ดังกล่าว มากำหนดเป็นร่างกลยุทธ์การพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี โดยใช้การวิเคราะห์ TOWS Matrix

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างกลยุทธ์การพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี ที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้น โดยใช้การสนทนากลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยใช้ “ประเด็นในการสนทนากลุ่มเพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างกลยุทธ์การพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี” เก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหารของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี จำนวน 5 คน และบุคลากรของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี จำนวน 7 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 12 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม จะนำมาใช้ปรับปรุงร่างกลยุทธ์ฯ ให้มีความ

สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยการปรับปรุงร่างกลยุทธ์ฯ ดังกล่าวนั้น ผลลัพธ์ที่ได้ คือ จะได้กลยุทธ์การพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานีฉบับสมบูรณ์ ที่พร้อมนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 การศึกษาสภาพปัจจุบันของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี พบว่า สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกตามองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางสังคมภาพ รองลงมา คือ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางกายภาพ ส่วนองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางจิตภาพ นอกจากนี้ ยังพบอีกว่า ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานีมีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ดังนี้ 1) จุดแข็งในด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางกายภาพ คือ เป็นศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่มีการออกแบบอาคารและสถานที่ให้เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนหญิงที่กระทำความผิดได้มาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ส่วนจุดอ่อนในด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางกายภาพ คือ มีจำนวนต้นไม้ที่ให้ความร่มรื่นน้อย 2) จุดแข็งในด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางจิตภาพ คือ มีการให้ความสำคัญกับเรื่องของความรู้สึกและจิตใจของเด็กและเยาวชน โดยจัดให้มีชั่วโมงโฮมรูมเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้คุยกับครูที่ปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ ส่วนจุดอ่อนในด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางจิตภาพ คือ มีจำนวนเด็กและเยาวชนเพิ่มมากขึ้น แต่สถานที่เรียนและทำกิจกรรมมีขนาดเท่าเดิม ซึ่งอาจจะส่งผลต่อความรู้สึกของเด็กและเยาวชนได้ เช่น รู้สึกแออัดหรือหงุดหงิด 3) จุดแข็งในด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางสังคมภาพ คือ มีการให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เช่น มีการจัดให้มีคู่บัดดี้ โดยให้รุ่นพี่ดูแลรุ่นน้องเพื่อช่วยแนะนำหรือช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ส่วนจุดอ่อนในด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางสังคมภาพ คือ เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่มีจิตอาสาน้อย โดยจะปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเองหรือที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น 4) โอกาสในด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางกายภาพ คือ มีบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกเข้ามาบริจาคสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ เป็นประจำ เช่น ชุดชั้นใน ส่วนอุปสรรคในด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางกายภาพ คือ มีประชาชนบางส่วนยังไม่เปิดใจรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยยังมีความเชื่อที่ผิด ๆ ว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดควรได้รับการลงโทษให้หลบจำ จึงไม่จำเป็นที่จะต้องเข้าไปบริจาคสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือ 5) โอกาสในด้าน

สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางจิตภาพ คือ มีบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกขออนุญาตเข้ามาจัดกิจกรรมเป็นประจำ เช่น กิจกรรมนันทนาการ และกิจกรรมการเล่นละคร ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนส่งผลโดยตรงต่อความรู้สึกและจิตใจของเด็กและเยาวชน เช่น ทำให้รู้สึกสนุกสนาน รู้สึกผ่อนคลาย มีความภูมิใจ และความมั่นใจในตนเอง ส่วนอุปสรรคในด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางจิตภาพ คือ มีบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกสนใจทำวิจัยกับเด็กและเยาวชนหญิงที่กระทำความผิดลดลง ซึ่งจะส่งผลทำให้ขาดองค์ความรู้หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ในด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางจิตภาพ และ 6) โอกาสในด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางสังคมภาพ คือ โรงเรียนที่อยู่ใกล้เคียงกับศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้เข้าไปร่วมทำกิจกรรม เช่น การนำละครต่อต้านยาเสพติดไปแสดง ซึ่งการเข้าไปทำกิจกรรมภายนอกดังกล่าว ได้ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กและเยาวชนกับเด็กและเยาวชนด้วยกัน และยังส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กและเยาวชนกับเจ้าหน้าที่ เช่น ทำให้เกิดความรักและความสามัคคีที่จะต้องร่วมมือร่วมใจกันฝึกซ้อมการแสดง ส่วนอุปสรรคในด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางสังคมภาพ คือ มีบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกสนใจทำวิจัยกับเด็กและเยาวชนหญิงที่กระทำความผิดลดลง ซึ่งจะส่งผลทำให้ขาดองค์ความรู้หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ในด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางสังคมภาพ

1.2 การศึกษาสภาพปัจจุบันของความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี พบว่า กว่าครึ่งหนึ่งของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี มีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ นอกจากนี้ ยังพบอีกว่า เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี ต้องได้รับการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ ทั้ง 3 ด้าน โดยเฉพาะในด้านดี เพื่อให้มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ เนื่องจากเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ยังใช้อารมณ์นำเหตุผล และมักใช้อารมณ์ในการแก้ปัญหา ทั้งนี้ พบว่า ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี ไม่ได้จัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ให้กับเด็กและเยาวชนโดยตรง แต่มีโปรแกรมที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

2. การกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี เป็นการกำหนดกลยุทธ์ โดยใช้การวิเคราะห์ TOWS Matrix ซึ่งเป็นวิธีการจับคู่ความสัมพันธ์ของจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่สามารถผสมผสานเข้ากันได้ มากำหนดเป็นกลยุทธ์ 4 แบบ คือ กลยุทธ์ SO กลยุทธ์ ST กลยุทธ์ WO และกลยุทธ์ WT ซึ่งกลยุทธ์ทั้ง 4 แบบ ดังกล่าวนี้นี้ ได้กำหนดให้เป็นร่างกลยุทธ์

รอง จากนั้น นำร่างกลยุทธ์รอง มาจัดกลุ่มเป็นร่างกลยุทธ์หลัก แล้วนำเสนอร่างวิธีดำเนินการ ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้ คือ ได้ “ร่างกลยุทธ์การพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี” ซึ่งประกอบด้วย 2 ร่างกลยุทธ์หลัก 8 ร่างกลยุทธ์รอง และ 27 ร่างวิธีดำเนินการ เพื่อเตรียมพร้อมนำไปสู่การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ต่อไป

3. การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี พบว่า ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มมีความเห็นสอดคล้องหรือไปในทิศทางเดียวกันว่า “ร่างกลยุทธ์การพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี” มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยการปรับเปลี่ยนถ้อยคำเพื่อให้ร่างกลยุทธ์ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น ร่างวิธีดำเนินการ ข้อ 1.1.1 “จัดทำโครงการบ้านที่สอง เพื่อช่วยย้าหรือเพิ่มความตระหนักให้เด็กและเยาวชน ร่วมกันดูแลรักษาอาคารและสถานที่ต่าง ๆ ภายในศูนย์ฝึกฯ เหมือนบ้านของตนเอง เช่น การรักษาความสะอาด การประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ และการจัดสิ่งของต่าง ๆ ให้เป็นระเบียบเพื่อเพิ่มพื้นที่ใช้งาน ซึ่งโครงการนี้จะช่วยส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีให้แก่เด็กและเยาวชน ได้รู้จักการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม” โดยผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า ร่างวิธีดำเนินการในข้อนี้ ควรใช้ข้อความที่เป็นการกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนรักและหวงแหนศูนย์ฝึกฯ เหมือนเป็นบ้านของตนเอง จึงควรปรับแก้เป็น “จัดทำโครงการบ้านของเรา เพื่อให้เด็กและเยาวชนรักและหวงแหนศูนย์ฝึกฯ เหมือนบ้านของตนเอง เช่น การรักษาความสะอาด การประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ และการจัดสิ่งของต่าง ๆ ให้เป็นระเบียบเพื่อเพิ่มพื้นที่ใช้งาน ซึ่งโครงการนี้ จะช่วยส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีให้แก่เด็กและเยาวชน ได้รู้จักการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม” ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะเพิ่มเติมทั้งหมดมาปรับปรุงร่างกลยุทธ์ฯ จนได้เป็น “กลยุทธ์การพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานีฉบับสมบูรณ์” ที่พร้อมนำไปสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์หลัก 8 กลยุทธ์รอง และ 27 วิธีดำเนินการ ดังนี้

กลยุทธ์หลักที่ 1 มุ่งขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์สู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศ

กลยุทธ์รองที่ 1.1 สร้างยุทธวิธีพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางกายภาพสู่การดำเนินงาน กลยุทธ์นี้มี 3 วิธีดำเนินการ ตัวอย่างเช่น จัดทำโครงการบ้านของเรา เพื่อให้เด็กและเยาวชนรักและห่วงแหนศูนย์ฝึกฯ เสมือนบ้านของตนเอง เช่น การรักษาความสะอาด การประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ และการจัดสิ่งของต่าง ๆ ให้เป็นระเบียบเพื่อเพิ่มพื้นที่ใช้งาน ซึ่งโครงการนี้จะช่วยส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีให้แก่เด็กและเยาวชน ได้รู้จักการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

กลยุทธ์รองที่ 1.2 เพิ่มการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเพื่อการประเมินสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางกายภาพอย่างรอบด้าน กลยุทธ์นี้มี 1 วิธีดำเนินการ คือ จัดทำโครงการประเมินสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางกายภาพ โดยให้เจ้าหน้าที่ เด็กและเยาวชน ร่วมกันประเมินอย่างรอบด้าน เช่น ประเมินอาคาร สถานที่ ครุภัณฑ์ และวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งโครงการนี้จะช่วยส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งให้แก่เด็กและเยาวชน ได้มีโอกาสฝึกความสามารถในการตัดสินใจ

กลยุทธ์รองที่ 1.3 ยกระดับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางจิตภาพสู่การเติมเต็มความรู้สึก กลยุทธ์นี้มี 3 วิธีดำเนินการ ตัวอย่างเช่น จัดชั่วโมงสนทนาเปิดใจ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง โดยให้เด็กและเยาวชนแบ่งกลุ่มสนทนาเกี่ยวกับสิ่งที่มากระทบต่อความรู้สึก ทั้งทางบวกและทางลบ จากสิ่งที่เห็นทางกายภาพและจากบุคคล เพื่อร่วมกันค้นหาทางออกหรือแก้ปัญหา ในสิ่งที่น่าเป็นห่วงและคงรักษาไว้ในสิ่งที่น่าเป็นบวก พร้อมทั้งจดบันทึกส่งให้ครูที่ปรึกษานำไปดำเนินการต่อไป ซึ่งกิจกรรมนี้จะช่วยส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งให้แก่เด็กและเยาวชน ได้มีโอกาสฝึกความสามารถในการแก้ปัญหา และการแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์

กลยุทธ์รองที่ 1.4 ยกระดับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางจิตภาพสู่การสร้างพลังให้จิตใจ กลยุทธ์นี้มี 10 วิธีดำเนินการ ตัวอย่างเช่น ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันต่าง ๆ ตามความถนัดและความสนใจกับหน่วยงานของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนอย่างสม่ำเสมอ โดยควรเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนที่เคยเข้าร่วมการแข่งขันมาแล้ว ได้มีส่วนช่วยชักชวนและให้คำแนะนำเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ ๆ ซึ่งการเป็นตัวแทนของศูนย์ฝึกฯ เข้าร่วมกิจกรรมนี้ จะช่วยส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขให้แก่เด็กและเยาวชน ได้มีความภูมิใจในตนเอง

กลยุทธ์รองที่ 1.5 บำเพ็ญประโยชน์แก่ชุมชนเพื่อสร้างความอึดอ้อมในจิตใจ กลยุทธ์นี้มี 1 วิธีดำเนินการ คือ ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้บำเพ็ญประโยชน์ เช่น เก็บขยะหรือ

ทางเข้าในชุมชน ซึ่งกิจกรรมนี้จะช่วยส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขให้แก่เด็กและเยาวชน ได้มีความภูมิใจในตนเองที่ได้มีโอกาสช่วยเหลือชุมชน

กลยุทธ์รองที่ 1.6 สรรสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางสังคมภาพสู่การเชื่อมโยงสายใยความสัมพันธ์ กลยุทธ์นี้มี 4 วิธีดำเนินการ ตัวอย่างเช่น ส่งเสริมให้มีกิจกรรมสร้างความผูกพันระหว่างเด็กและเยาวชนกับเด็กและเยาวชนด้วยกัน เช่น จัดการเรียนการสอนโดยเน้นกิจกรรมกลุ่ม ทั้งการฝึกวิชาชีพและการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ซึ่งกิจกรรมนี้จะช่วยส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีให้แก่เด็กและเยาวชนได้ใส่ใจผู้อื่น เข้าใจและยอมรับผู้อื่น รู้จักการให้ รู้จักการรับ อีกทั้ง ยังช่วยส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งให้กับเด็กและเยาวชน ได้รู้จักภาพของตนเอง มีความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา มีความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น รวมทั้งยังช่วยส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขให้กับเด็กและเยาวชน ได้เห็นคุณค่าในตนเอง

กลยุทธ์รองที่ 1.7 สรรสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางสังคมภาพสู่การประพฤติปฏิบัติต่อกันด้วยใจ กลยุทธ์นี้มี 3 วิธีดำเนินการ ตัวอย่างเช่น จัดกิจกรรมหรือประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของศูนย์ฝึกฯ เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคล หน่วยงานหรือองค์กรจากภายนอกเข้ามาร่วมจัดกิจกรรมการแสดงละคร หรือการแสดงบทบาทสมมุติที่เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติต่อกัน ซึ่งกิจกรรมนี้จะช่วยส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งให้กับเด็กและเยาวชน ได้รู้จักการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น และกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

กลยุทธ์หลักที่ 2 มุ่งสร้างนวัตกรรมด้านการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ผ่านการวิจัย

กลยุทธ์รองที่ 2.1 เร่งผลักดันให้มีการผลิตผลงานวิจัยด้านการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ กลยุทธ์นี้มี 2 วิธีดำเนินการ ตัวอย่างเช่น จัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการวิจัยเพื่อปูพื้นฐานและกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ของศูนย์ฝึกฯ ผลิตผลงานวิจัยด้านการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ ที่มีคุณภาพและสามารถนำไปปฏิบัติได้

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบันของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี พบว่า สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนใน

ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ ศันสนีย์ กิจแก้ว (2550) พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอธิบายได้ว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด แล้วศาลตัดสินให้ส่งตัวมายังศูนย์ฝึกและอบรม ต้องมาอยู่ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างไปจากเดิม โดยมีสภาพความเป็นอยู่ที่ต้องควบคุมในพื้นที่จำกัด กิจกรรมประจำวันต่าง ๆ ต้องอยู่ภายใต้กฎระเบียบ อีกทั้งยังต้องอยู่กันด้วยความแออัด และถูกตัดขาดจากครอบครัว ญาติมิตร จึงต้องใช้เวลาในการทำใจ ยอมรับสภาพแวดล้อมของศูนย์ฝึกฯ นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ยังพบอีกว่า ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี มีทั้งจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ซึ่งมีความสอดคล้องกับโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี (2563) ที่ได้มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาทั้งภายในและภายนอกองค์กร โดยพบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม (อุปสรรค) เช่นเดียวกัน

1.2 สภาพปัจจุบันของความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี พบว่า กว่าครึ่งหนึ่งของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี มีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี มีทั้งเด็กและเยาวชนที่มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติ และเด็กและเยาวชนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ โดยเด็กและเยาวชนในกลุ่มหลังนี้ ควรได้รับการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ ให้มีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้นหรืออยู่ในเกณฑ์ปกติต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับอารี มั่งคั่ง (2556) ได้นำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ไปประเมินนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชลกันยานุกูล จำนวน 500 คน พบว่า มีนักเรียนที่มีคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ จำนวน 105 คน ซึ่งต่อมาได้มีการประชาสัมพันธ์การร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ดังกล่าว โดยมีนักเรียนสมัครเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 15 คน นอกจากนี้ ยังพบอีกว่า เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี ต้องได้รับการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ ทั้ง 3 ด้าน โดยเฉพาะในด้านดี เพื่อให้มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ เนื่องจาก เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ยังใช้อารมณ์นำเหตุผล และมักใช้อารมณ์ในการแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับพัทธา เจริญสิทธิ์, ฐนันดรศักดิ์ บวรนนทกุล, เชษฐ รัชดาพรรณธากุล และอายุตม์ สินธพพันธุ์ (2561) ได้ให้ข้อเสนอแนะจากการศึกษาไว้ว่า ทางเรือนจำควรจัดโครงการหรือกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมหรือพัฒนาภาวะทางอารมณ์ (EQ) ของผู้ต้องขังในกลุ่มที่พบว่า มีภาวะทางอารมณ์ต่ำกว่าปกติ โดยเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาจิตใจและภาวะทางอารมณ์ของผู้ต้องขัง

2. การกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี เป็นการกำหนดกลยุทธ์ โดยใช้การวิเคราะห์ TOWS Matrix ประกอบด้วย 2 ร่างกลยุทธ์หลัก 8 ร่างกลยุทธ์รอง และ 27 ร่างวิธีดำเนินการ ซึ่งร่างกลยุทธ์ที่ได้กำหนดขึ้นมานั้น ครอบคลุมทุกองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ คือ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางกายภาพ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางจิตภาพ และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางสังคมภาพ และยังครอบคลุมความฉลาดทางอารมณ์ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข ซึ่งสอดคล้องกับอรพินธุ์ ประสิทธิ์รัตน์ (2545) ได้อธิบายว่า สภาพแวดล้อมการเรียนรู้มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางกายภาพ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางจิตภาพ และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางสังคมภาพ และยังสอดคล้องกับกรมสุขภาพจิต (2558) ได้พัฒนาแนวคิดเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข

3. การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี พบว่า ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มมีความเห็นสอดคล้องหรือไปในทิศทางเดียวกันว่า ร่างกลยุทธ์ฯ มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ โดยได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อให้ร่างกลยุทธ์ฯ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จนได้เป็นกลยุทธ์การพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานีฉบับสมบูรณ์ ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์หลัก 8 กลยุทธ์รอง และ 27 วิธีดำเนินการ ซึ่งผู้วิจัยขออภิปรายกลยุทธ์ที่สำคัญ ดังนี้ 1) กลยุทธ์รองที่ 1.1 สร้างยุทธวิธีพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางกายภาพสู่การดำเนินงาน โดยกลยุทธ์นี้เป็นการหาแนวทางหรือวิธีการต่าง ๆ มาใช้ในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางกายภาพ ที่เกี่ยวข้องกับอาคาร สถานที่ ครุภัณฑ์ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับรัฐสภา พงษ์ภิญโญ (2556) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และได้จัดทำโครงการ Physical Environment Development Toward Change ขึ้นมา โดยมีมุ่งหวังให้เกิดการแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ในด้านสภาพแวดล้อมด้านกายภาพภายในชั้นเรียน และสภาพแวดล้อมด้านกายภาพภายนอกชั้นเรียน 2) กลยุทธ์รองที่ 1.2 เพิ่มการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเพื่อการประเมินสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางกายภาพอย่างรอบด้าน โดยกลยุทธ์นี้เป็นการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี ได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเด็กและเยาวชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดง

ความคิดเห็นและการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี วราห์คำ (2554) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียน โดยได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนมีโอกาสดแสดงความคิดเห็น ในการพัฒนาปรับปรุงการจัดสภาพแวดล้อมด้านอาคาร สถานที่ เช่น การดูแลรักษาความสะอาดห้องน้ำ การตกแต่งห้องเรียนให้มีบรรยากาศน่าเรียน 3) กลยุทธ์รองที่ 1.3 ยกระดับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางจิตภาพสู่การเติมเต็มความรู้สึก โดยกลยุทธ์นี้ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางจิตภาพ ที่มากระทบทางความรู้สึก เพื่อให้เด็กและเยาวชนหญิงบ้านปราณีใช้เป็นแนวทางรับมือกับสิ่งที่จะมากระทบความรู้สึกในด้านลบได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกรมสุขภาพจิต (2558) ได้กล่าวไว้ว่า ความรู้สึกของคนเรามีหลากหลาย และเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาจากสิ่งภายนอก ที่มากระทบทั้งด้านบวกและด้านลบ การแสดงออกเมื่อเผชิญกับภาวะอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์อย่างไม่เหมาะสม จะเกิดปัญหาทั้งต่อตนเองและผู้อื่น บุคคลจึงควรรู้เท่าทันอารมณ์ ความรู้สึกของตนเองโดยเฉพาะอารมณ์ด้านลบ และฝึกควบคุมอารมณ์ของตนเอง ตลอดจนวิธีการแสดงออกที่เหมาะสม 4) กลยุทธ์รองที่ 1.4 ยกระดับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางจิตภาพสู่การสร้างพลังให้จิตใจ โดยกลยุทธ์นี้ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางจิตภาพ ที่มากระทบทางจิตใจ เพื่อเป็นการช่วยสร้างพลังให้เกิดขึ้นภายในจิตใจของเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปราณี โดยผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อจิตใจ เช่น ทำให้เกิดความภาคภูมิใจหรือช่วยสร้างกำลังใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) ได้กล่าวไว้ว่า ความภาคภูมิใจเป็นพื้นฐานทางจิตใจที่มีความสำคัญต่อชีวิต เพราะเป็นความรู้สึกเป็นสุขที่เกิดขึ้นเมื่อประสบความสำเร็จหรือได้รับชัยชนะ ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้จะช่วยค้ำจุนจิตใจ ให้มีกำลังใจต่อสู้ต่อไป ความภาคภูมิใจจึงเป็นสิ่งที่ต้องสร้างให้เกิดขึ้น เพื่อเป็นกำลังใจในการดำเนินชีวิตในวันข้างหน้า 5) กลยุทธ์รองที่ 1.5 บำเพ็ญประโยชน์แก่ชุมชนเพื่อสร้างความอึดอ้อมในจิตใจ โดยกลยุทธ์นี้เป็นการสร้างความสุขทางใจให้กับเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปราณี ที่ได้มีโอกาสช่วยเหลือผู้อื่น ด้วยการบำเพ็ญประโยชน์หรือการเป็นจิตอาสา โดยไม่หวังผลตอบแทน ซึ่งสอดคล้องกับดูลยา จิตตะยโสธร (2555) ได้สรุปไว้ว่า กิจกรรมจิตอาสาจัดเป็นแนวทางที่ดีแนวทางหนึ่งที่ช่วยให้บุคคลเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ก่อให้เกิดกำลังใจในการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นอย่างเต็มศักยภาพ ไม่ว่าจะเป็นด้านอารมณ์ สังคม บุคลิกภาพ และสติปัญญา และที่สำคัญยังเป็นการยกระดับจิตใจของบุคคลให้สูงขึ้น กล่าวคือ สามารถลดความเห็นแก่ตัวลงได้ รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ทำให้รู้จักการเสียสละ ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม และมีความรับผิดชอบต่อสังคม 6) กลยุทธ์รองที่ 1.6 สรรสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางสังคมภาพสู่การเชื่อมโยงสายใยความสัมพันธ์ โดยกลยุทธ์นี้ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

ทางสังคมภาพ ที่ส่งผลต่อเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปราณีทางความสัมพันธ์ เพื่อให้มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กและเยาวชนกับเด็กและเยาวชนด้วยกัน รวมทั้ง ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กและเยาวชนกับเจ้าหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกรมสุขภาพจิต (2558) ได้กล่าวถึง การรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันไว้ว่า การมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน จะช่วยลดความขัดแย้ง และช่วยให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปอย่างราบรื่น 7) กลยุทธ์รองที่ 1.7 สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางสังคมภาพสู่การประพฤติปฏิบัติต่อกันด้วยใจ โดยกลยุทธ์นี้ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางสังคมภาพ ที่ส่งผลต่อเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปราณีจากการประพฤติปฏิบัติต่อกัน เพื่อให้มีการประพฤติปฏิบัติที่ดีต่อกันระหว่างเด็กและเยาวชนกับเด็กและเยาวชนด้วยกัน รวมทั้ง การประพฤติปฏิบัติที่ดีต่อกันระหว่างเด็กและเยาวชนกับเจ้าหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับสุวัชร แก้วกล้า (2554) ได้กล่าวถึง การปฏิบัติตนของนักเรียนและครูสรุปได้ว่า นักเรียนปฏิบัติต่อครู เช่น มีความเคารพนับถือ เชื่อฟัง ครูผู้สอน ตั้งใจและสนใจกระทำในสิ่งที่ครูอบรมสั่งสอน ส่วนครูปฏิบัติต่อนักเรียน เช่น ให้ความเป็นกันเอง ให้ความรักความเอาใจใส่ ให้คำปรึกษา และข้อชี้แนะแก่นักเรียนในด้านการเรียนและด้านส่วนตัว ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ และการปรับตัวของนักเรียน ลดความกดดัน ความตึงเครียดที่จะเกิดขึ้นในห้องเรียน และ 8) กลยุทธ์รองที่ 2.1 เร่งผลักดันให้มีการผลิตผลงานวิจัยด้านการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ โดยกลยุทธ์นี้เป็นการส่งเสริมและกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปราณี ผลิตผลงานวิจัยหรืออาจร่วมผลิตผลงานวิจัยกับหน่วยงานภายนอกอื่น ๆ โดยงานวิจัยเหล่านั้น ต้องมีคุณภาพและสามารถนำไปปฏิบัติได้ ซึ่งสอดคล้องกับกรมพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน (2560) ได้กล่าวถึง คุณค่าของงานวิจัยไว้ว่า ต้องมีความเหมาะสมในระเบียบวิธีวิจัย งานวิจัยมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือตามหลักวิชาการ พร้อมทั้งเป็นงานการศึกษาที่จะให้ความรู้ใหม่หรือเกิดองค์ความรู้ใหม่หรือข้อค้นพบสิ่งใหม่ ๆ หรือนวัตกรรมจากการศึกษาวิจัย และสามารถนำไปปฏิบัติได้

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยมี ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

กรมพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน ควรมีนโยบายให้ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปราณี เป็นต้นแบบหรือเป็นหน่วยงานนำร่องในการนำกลยุทธ์การพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ไปใช้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

กลยุทธ์การพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปราณี มีวิธีดำเนินการเป็นจำนวนมาก ฉะนั้น จึงไม่จำเป็นต้องดำเนินการพร้อมกันทุกข้อ แต่ควรดำเนินการให้ครบทุกองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และควรมีการประเมินผลในทุกโครงการหรือทุกกิจกรรม

เอกสารอ้างอิง

- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2560). การขอเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย. เข้าถึงได้จาก <http://www.djop.go.th/storage/files/1/page-djop1.pdf>
- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2565). รายงานสถิติคดี ประจำปี พ.ศ. 2564. เข้าถึงได้จาก <http://www.djop.go.th/storage/files/2/statistics2564.pdf>
- กรมสุขภาพจิต. (2558). คู่มือการจัดกิจกรรม “ฝึกคิดแก้ปัญหา พัฒนา EQ” สำหรับอาสาสมัคร / แก่นนำศูนย์เพื่อนใจ TO BE NUMBER ONE ฉบับปรับปรุง ปี 2558. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

- ดุษยา จิตตะยโสธร. (2555). จิตอาสา: แนวทางหนึ่งในการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเอง. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*, 32(1), 155.
- ทรรศนีย์ วรหาคำ. (2554). *การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร*. (สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัทธา เจริญสิทธิ์, ฐนันดรศักดิ์ บวรนนท์กุล, เชษฐ รัชดาพรธนาธิกุล, และ आयुต์ม์ สินธพพันธุ์. (2561). วุฒิภาวะทางอารมณ์ของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำในเรือนจำพิเศษ กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 12(2), 11.
- พิมพ์รัตน์ ธรรมรักษา และอาภาพร เผ่าวัฒนา. (2562). ความฉลาดทางอารมณ์กับพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่น. *วารสารวิจัยสุขภาพและการพยาบาล*, 35(3), 212.
- เพชรรัตน์ กาบคำ. (2560, 28 พฤศจิกายน). ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปราณี. (นางสาวธนนันทพร พัฒนาผลสุขุม, ผู้สัมภาษณ์).
- รัฐสภา พงษ์ภิญโญ. (2556). *การพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในวิทยาลัยเทคโนโลยีพงษ์ภิญโญ: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- โรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี. (2563). *แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี*. เข้าถึงได้จาก <https://www.tsn.ac.th/web/wp-content/uploads/2021/02/28258/แผนพัฒนา-ปี-63-66-PDF.pdf>
- คันสนีย์ กิจแก้ว. (2550). *พฤติกรรมการเผชิญความเครียดของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 2 จังหวัดราชบุรี*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *การเสริมสร้าง “ทักษะชีวิต” ตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุวภัทร แก้วกล้า. (2554). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดเมธังกราวาส (เทศรัฐราษฎร์นุกุล) จังหวัดแพร่*. (สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- อรพันธุ์ ประสิทธิ์รัตน์. (2545). สภาพแวดล้อมการเรียนรู้. ใน *สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับที่ 25*. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัจฉรา สุขารมณ์ และอังศินันท์ อินทรกำแหง. (2548). *การประมวลและสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับ อีคิวในประเทศไทย*. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อารี มั่งคั่ง. (2556). ผลของกิจกรรมกลุ่มต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี : การศึกษาเบื้องต้น. *วารสาร มจร.วิชาการ*, 16(32), 62.